

Korte mededelingen

Bastaarden van Brandgans *Branta leucopsis* × Sneeuwgans *Anser caerulescens*

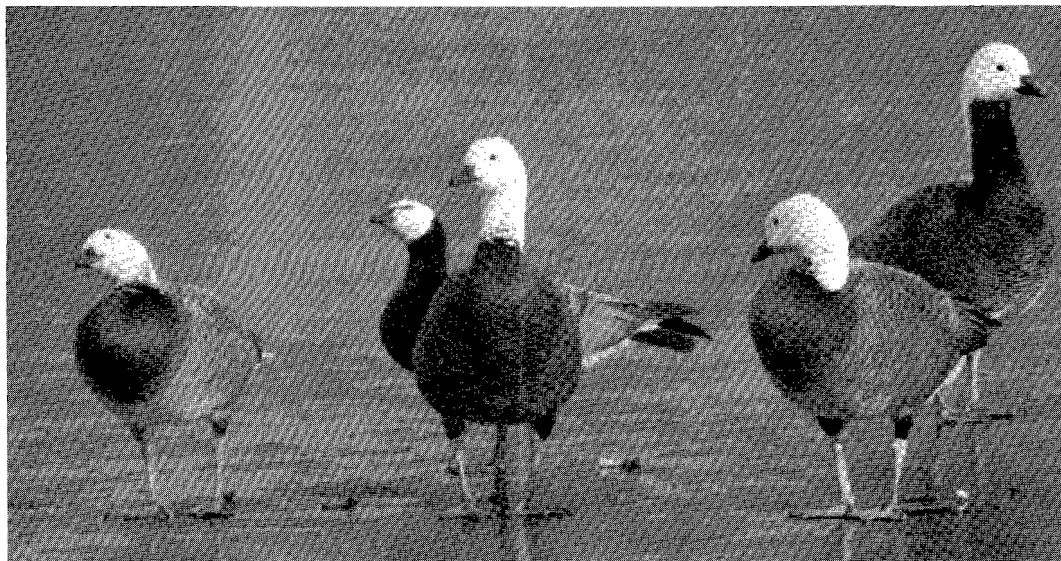
In de loop van december 1981-april 1982 werd in Zeeland een groep ganzen gezien die aanvanke-lijk als Blauwe Sneeuwganzen werden aange-merkt. Verschillende waarnemers meldten dat deze ganzen, vijf adulten en acht jongen, samen met enkele (maximaal vijf) Brandganzen, zeer mak waren. Ze werden dan ook als ontsnapte vogels beschouwd en kregen daarom weinig aan-dacht. Op 25 februari 1982 zag ik de groep voor het eerst. Ze graasden toen ten westen van Veere, aan de Buitenvest, aan de voet van het Bolwerk. Op 26 februari konden foto's worden gemaakt toen de ganzen op het ijs van de Vest stonden. De vogels waren toen in gezelschap van twee Brandganzen.

Het viel me direct op dat het geen Blauwe Sneeuwganzen waren, want ze hadden geen rose maar zwarte snavels. De soort is mij goed be-kend uit Canada en er verbleef een gekortwiek-t paar vlak bij mijn huis. Bij nadere beschouwing vielen de volgende kenmerken op: (a) zwarte snavels; (b) snavels kleiner dan die van Sneeuw-ganzen maar forser dan die van Brandganzen; (c)

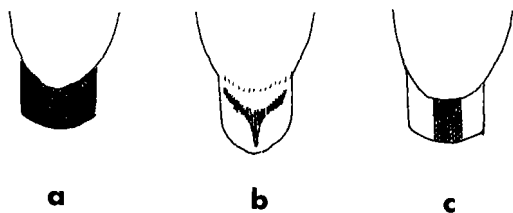
lichaam donkergrauw, niet licht blauwgrijs zoals bij Blauwe Sneeuwganzen; (d) zwart borstschild als bij Brandganzen; (e) buik wit, niet blauwgrijs zoals bij Blauwe Sneeuwganzen; (f) poten vuil vleeskleu-rig met wat zwart aan de tenen, niet helder vleeskleurig zoals bij Sneeuwganzen.

Bij het bekijken van de zwart-wit foto's viel nog het volgende op: de smalle, wit omzoomde, soms wat afhangende grote vleugeldekveren ontbraken (vgl. foto's in *Limosa* 54: 129). Deze grote vleugeldekveren waren sterk verlengd en ze hadden ronde toppen, zoals bij Brandganzen en *Anser*-soorten. De slagpennuiteinden raakten tot aan of over de staartrand, wat bij Sneeuwganzen niet, bij Brandganzen wel het geval is (figuur 1). De kleurverdeling op de staart heb ik getekend naar indrukken in het veld en naar foto's (figuur 2).

De overgang van de witte hals naar de donke-re veerpartijen was niet bij alle exemplaren een-der. Dit is ook bij Blauwe Sneeuwganzen het ge-val. Zoals bekend komen in de natuur interme-diaires van de witte en de blauwe vorm van Sneeuwganzen veelvuldig voor. De hoeveelheid wit bij deze exemplaren is zeer wisselend. De Zeeuwse ganzen vertoonden echter geen over-eenkomst met de vele intermediaire vogels die ik in Canada heb gezien en gefotografeerd. De jongen hadden meer zwart aan de hals dan de

Figuur 1. Brandgans × Blauwe Sneeuwganzen bastaarden en een Brandgans, 26 februari 1982, Veere (T. Lebrecht). Van links naar rechts: juveniele bastaard, Brandgans en drie adulte bastaarden. *Barnacle Goose Branta leucopsis* × *Blue Goose Anser caerulescens* hybrids and a *Barnacle Goose*. Left to right: juvenile hybrid, *Barnacle Goose*, three adult hybrids.

Figuur 2. Staartpatronen van Brandgans (a), Blauwe Sneeuw-gans (b) en Brandgans $\times$ Blauwe Sneeuw-gans (c); de laatste naar foto's van de vogels bij Veere (T. Lebret). Tail patterns of Barnacle Goose *Branta leucopsis* (a), Blue Goose *Anser caerulescens* (b) and Barnacle Goose $\times$ Blue Goose (c).

adulten, maar waren daarin onderling sterk verschillend. Sommige jongen hadden delen van de hals sterk zwart gestippeld. Twee jongen hadden ook zwarte stippen op de kop, één had daarin een witte uitsparing enigszins als een Brandgans. De veren van borst en vleugeldeken waren als bij *Anser*-jongen. De adulte vogels waren iets groter dan de jongen. Ze waren bovendien zeer waakzaam. Agressief gedrag van een adult tegen één of meer jongen en ook tegen Brandgansen kwam zo nu en dan voor. Er waren oorspronkelijk vijf adulten en dat suggereert dat er twee families waren. Agressie van adulte ganzen tegen andere dan eigen jongen is niet onge-woon.

De bovenbeschreven ganzen zijn stellig bastaarden van Brandgans en Blauwe Sneeuw-gans. De kleine zwarte snavels, het zwarte borstschild en de witte buik wijzen hierop. Ik zond een dia aan J. Berry, die op zijn terrein in Newport-on-Tay (Schotland) een groot aantal kruisingen van praktisch alle ganzen van het noordelijk half-rond heeft. Berry bevestigde mijn mening en deelde mee dat Brandgans δ vaak met andere ganzensoorten paren, vooral met grotere ♀ ! In 1951 werden uit een paar Brandgans δ $\times$ Blauwe Sneeuw-gans ♀ in de Whipsnade Zoo twee jongen geboren (Gray 1958). De Zeeuwse vogels vormen dus nauwelijks een bijzonderheid.

De donker loodgrijze veerleur van de Zeeuwse bastaarden doet nog even denken aan de mogelijkheid Rotgans $\times$ Blauwe Sneeuw-gans. Verschillende zaken pleiten hier echter tegen. De bastaarden zouden dan waarschijnlijk meer zwart aan kop en hals hebben gehad en een brandgans-achtige witte uitsparing aan de kop, zoals bij één der jongen te zien was, wordt dan erg onwaarschijnlijk. Belangrijker is echter dat Brandgansen in gevangenschap heel vaak broeden, terwijl dit bij Rotgansen zelden voorkomt. Deelname van een Rotgans aan een kruising is dus zoveel te meer erg onwaarschijnlijk.

Van meer belang is dat het hier lijkt te gaan

om twee generaties van dezelfde kruising. Met andere woorden om een vruchtbare kruising. Berry wees erop dat dit niet noodzakelijk zo hoeft te zijn. Het oorspronkelijk gemengde ouderpaar kan twee jaar achtereen een succesvol, doch steriel broedsel hebben grootgebracht, waarna de twee generaties één groep hebben gevormd, die in schijn twee ouderparen met jongen zijn. Mijn persoonlijke indruk is echter dat het hier om twee werkelijke ouderparen met jongen en dus om vruchtbare kruisingen gaat. Ik baseer dit vooral op het waakzame gedrag van de adulten en hun gedrag ten opzichte van de jongen.

Op te merken valt nog dat Delacour (1954) stelt dat kruisingen tussen *Anser*- en *Branta*-ganzen steriel zijn. Berry heeft echter met geringde vogels aangetoond dat zulke kruisingen vruchtbaar kunnen zijn. De Zeeuwse groep bastaarden kan dus uit twee ouderparen met jongen bestaan, maar zekerheid hieromtrent hebben wij niet. Dit alles stemt bepaald niet tot vreugde. Ontsnapping en verwildering van in gevangenschap gehouden exoten is op zichzelf al niet toe te juichen (Weller 1969) maar bij bastaarden is dit nog erger. Als die dan bovendien nog vruchtbaar zijn, wordt het wel heel erg ongewenst. Maar misschien is deze vruchtbaarheid beperkt zodat we vanzelf van dit ongewenste verschijnsel worden verlost.

Summary

Hybrids of Barnacle Goose Branta leucopsis $\times$ Blue Goose Anser caerulescens

From December 1981 till April 1982 a group of hybrids of Barnacle Goose $\times$ Blue Goose were seen in the province of Zeeland, the Netherlands. Originally it concerned five adults and eight juveniles. They behaved like two families which suggests that these hybrids are fertile. The group may, however, have consisted out of two sterile generations offspring from one mixed pair. The birds were very tame; doubtless they escaped from captivity.

Literatuur

- DELACOUR J. 1954. The waterfowl of the world, 1. Country Life, London.
- GRAY A. P. 1958. Bird hybrids. Commonwealth Agricultural Bureaux, Farnham Royal (Bucks.).
- WELLER M. W. 1969. Potential dangers of exotic waterfowl introductions. Wildfowl 20: 55-58.

T. Lebret [het manuscript is na het overlijden van de schrijver (zie *Limosa* 55(3): 103-104) door G. L. Ouweneel aan de redactie aangeboden; het is in vrijwel ongewijzigde vorm opgenomen]